

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania J.S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku

o prawo do emerytury z uwzględnieniem rekompensaty,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 8 lipca 2025 r.,

zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 21 listopada 2024 r., sygn. akt III AUa 576/23,

oddala zażalenie.

[I.T.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 listopada 2024 r., III AUa 576/23, Sąd Apelacyjny w Gdańsku odrzucił skargę kasacyjną pozwanego od wyroku z dnia 18 września 2024 r. Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, III AUa 576/23 oraz oddalił wniosek pozwanego o wstrzymanie wykonania tego wyroku.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że przedmiotem sporu przed sądem pierwszej instancji była ocena prawidłowości decyzji organu rentowego z dnia 12 kwietnia 2022 r., którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku odmówił J.S. prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2023 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J.S. prawo do emerytury wraz z rekompensatą od dnia 18 lutego 2022 r. (pkt 1) oraz stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2). Sąd pierwszej instancji uznał, że ubezpieczony posiadał wymagany prawem 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku uzupełnił materiał dowodowy i wyrokiem z dnia 18 września 2024 r., III AUa 576/23 oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2023 r., VII U 1360/22.

Pozwany wywiódł skargę kasacyjną co do części orzeczenia, a mianowicie prawa do rekompensaty za okres od 18 lutego do 13 marca 2022 r., a w pozostałej części wykonał wyrok. Wartość przedmiotu zaskarżenia organ rentowy określił na kwotę 1.088,00 zł.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania Zakład Ubezpieczeń Społecznych wywodził między innymi, że skarga kasacyjna jest dopuszczalna bez względu na wartość zaskarżenia, albowiem zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości zaskarżenia w sprawach o przyznanie prawa do emerytury lub renty.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot sporu wyznaczany jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, od której wniesiono odwołanie do sądu, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu.

W rozpoznawanej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku decyzją z 12 kwietnia 2022 r. przyznał ubezpieczonej J.S. prawo do emerytury od 14 marca 2022 r. (od daty osiągnięcia 65 lat), ustalając wysokość świadczenia na kwotę 7.410,97 zł brutto. Kolejną decyzją wydaną 12 kwietnia 2022 r. organ rentowy odmówił przyznania emerytury z uwzględnieniem rekompensaty za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Skarżącemu przyznano zatem emeryturę i w tym zakresie nie było sporu między stronami. Odwołanie wniesiono od decyzji organu rentowego dotyczącej wysokości tego świadczenia, ustalonej z pominięciem prawa do rekompensaty, o jakiej mowa w art. 21-23 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 164). Prawa do rekompensaty odmówiono wobec niewykazania przez wnioskodawcę wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach. Przedmiot sprawy nie dotyczył zatem przyznania emerytury.

Będąca przedmiotem niniejszej sprawy rekompensata, zgodnie z jej ustawową definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. W świetle art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata ta jest przyznawana w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w art. 173 i art. 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1631), nie stanowi zatem sama w sobie samoistnego świadczenia pieniężnego. W razie spełniania przez ubezpieczonego przesłanek do jej nabycia, jest doliczana do kapitału początkowego i łącznie z tym kapitałem podlega waloryzacji, a w efekcie powiększa podstawę obliczenia emerytury. Sprawa o rekompensatę nie jest jednak sprawą o kapitał początkowy, tylko o "odszkodowanie" zwiększające wysokość emerytury ze względu na wartość liczoną podobnie do kapitału początkowego. Uprawnia to do stwierdzenia, że spór w sprawie o rekompensatę sprowadza się w istocie do zwiększenia emerytury z tytułu prawa do rekompensaty, dotyczy zatem wysokości emerytury, a nie prawa do emerytury.

Zgodnie z treścią art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o

przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

W tym stanie sprawy mając na uwadze, że sprawa dotyczyła świadczenia majątkowego, którego wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 1.088,00 zł, na mocy art. 398² § 1 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną.

W zażaleniu na powyższe postanowienie organ rentowy podniósł, że rozpatrywana sprawa nie jest sprawą o prawo majątkowe i dopuszczalność skargi nie jest uzależniona od wartości przedmiotu sporu, lecz stanowi sprawę o przyznanie prawa, które przyznane zostało od błędnej daty, daty w której ubezpieczony nie spełnił wszystkich warunków do jego nabycia. Prawo do rekompensaty nie jest samodzielnym uprawnieniem, ponieważ może być przyznane najwcześniej z dnia przyznania prawa do emerytury.

W ocenie organu rentowego rozpatrywana sprawa mieści się w kategorii spraw o przyznanie emerytury. Niniejsza sprawa jest bowiem sprawą o prawo do emerytury ubezpieczonego J.S. w okresie od dnia od 18 lutego 2022 r. do 13 marca 2022 r. i skarga kasacyjna w tej sprawie nie może ulec odrzuceniu z uwagi na wartość przedmiotu sporu, która nie ma w tym wypadku znaczenia merytorycznego. Prawo do rekompensaty nie istnieje bez prawa do emerytury. A przyznanie prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny pozbawia praw do rekompensaty.

O nabyciu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przewidujący powstanie prawa do świadczeń z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczeń, w tym do emerytury, należy więc wiązać ze spełnieniem ustawowych warunków nabycia tego prawa. Zatem, zdaniem organu rentowego, nie jest możliwe nabycie prawa do świadczenia przed dniem spełnienia wszystkich przewidzianych przepisami warunków.

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje nie ma podstaw do przyznania prawa do emerytury w okresie od dnia od 18 lutego 2022 r. do 13 marca 2022 r. jak uczynił to Sąd drugiej instancji.

[l.T.]

[a.t.]